

Brașov

Frecvența întetită a manifestărilor concertistice brașovene din penultima lună a stagiunii s-a bucurat de-o meritată apreciere din partea iubitorilor de muzică ai orașului, cu atât mai mult cu cât au înscris realizări însemnătoare.

Urmărind șiragul prezentărilor simfonice ale Filarmonicii G. Dima, este de relevat dintru început inițiativa rar întâlnită a programării într-un singur concert a integralei „concertelor brandenburgice” de Johann Sebastian Bach. Într-o succesiune voit necronologică pentru o cit mai favorabilă punere în valoare a lor, cele șase minuni muzicale cumulative de unică elevație și splendoare ce sînt „brandenburgicele” au fost prilej de largă susținută și frumoasă confirmare a capacității orchestrei de cameră a Filarmonicii instruite și însuflețite de Ilarion Ionescu Galați, căruia i se datorează în tot chipul acest eveniment cultural. Fiecare părtaș la execuție a asigurat din plin contribuția sa proprie în acest memorabil concert. Citez numai cîteva din numele lor, pentru proporțiile mai largi ale rolului deținut în decursul interpretărilor, cu bunăștiință că multe altele le-ar trebui adăugate: George Bălan, violină, Roswitha Meschendörfer și Wolfgang Meschendörfer (block-flöte) și Horia Cristian (pian).

Cu cel mai justificat regret nu pot înscrie aci toate aspectele pozitive ale celor ascultate în acest răstimp favorizat al anului, neputînd omite însă pe cele de un indice valoric special.

Pe tărîmul creației, *Variațiile simfonice* de Mansi Barberis, în primă audiție, caracterizate cu elan și vie sugestivitate sub bagheta de intens impuls a lui Ovidiu Bălan, au fost urmate de *Fantezia simfonică în ritm de jazz* de Dumitru Bughici, dedicată celor 25 de ani de la întemeierea Filarmonicii G. Dima și dată în primă audiție absolută la Brașov.

Nu este prima dată cînd autorul răsfrînge în pozițiile sale simfonice trăsături inspirate din specificul jazz-ului întotdeauna fără a imita și fără a se imita pe sine, fără a se claustra în formule istorice directe, ci căpătînd ecouri, evocînd atmosferă, descoperînd ambianțe, într-o stilistică proprie. În acest sens și în realizarea simfonică de plinătate a lucrării, în multiplicitatea de idei *Fantezia* este cea mai interesantă și mai izbutită din toate și a putut pune în accentuată valoare și excelențele resurse ale Filarmonicii brașovene, sub imboldul dirijoral hotărîtor al lui I. Ionescu Galați. A trebuit să se răspundă aplauzelor insistente ale publicului prin repetarea unei părți din final.

Un împătrit mare succes, pentru compozitor (Tudor Ciortea), interpret pianistic (Liviu Teodor Teclu), dirijor (I. Ionescu Galați) și orchestra, în evidentă ascensiune calitativă și astăzi una din valoroasele formații românești, a fost prima audiție a *Variațiilor pentru pian și orchestră*, operă care aduce imaginației și artei autorului o cunună de izbinzi și care nu pot fi de moment.

S-au scris destule lucrări de îndrăzneță ingeniozitate, de investigații timbrale de virtuozitate și de cochetări cu neantul, poate uneori pînă la abuz.

Tudor Ciortea știe să privească îndeaproape toate acestea, voios și neînfricat, dar reușește să le rostuiască numai în limitele pozitivului. Liberat de orice rutină sau prejudecăți armonice, compozitorul nu-și rătăcește însă niciodată busola unui discret dar vitalizant magnetism tonal, aducînd principiului foarte evoluat al variației, prin jocuri de sunet, de îmbinări și suprapuneri neașteptate, o permanentă îmbogățire fondului, expresiei, sensului, coloritului și păstrînd chiar în cele mai capricioase conjuncturi o subtil stilizată și poetică legătură cu tîlcul primar al graiurilor folclorice și farmecului aflate în temă.

Pianistul Liviu Teodor Teclu a pătruns, stăpînit, caracterizat și comunicat complexitățile concertante ce i-au revenit, cu mină sigură și selectivă de artist prob, inteligent și ferm servit de mijloacele sale, totul în spiritul esențial al lucrării. Caracterizarea pe care i-a făcut-o în textul programului de sală a fost de o tot atât de fidelă cuprindere cît și interpretarea d-sale și ar fi bine să fie publicată și în programele altor orchestre din țară, la punerea lucrării în repertoriu.

Toate elogiile sînt de asemenea convenite dirijorului și orchestrei în atât de caldă conlucrare și în această clipă de trainică amintire pentru creația românească înfățișată atât de favorabil chiar în orașul natal al compozitorului.

Mai subliniez în continuare debutul foarte tînărului violonist Radu Hamzea, anul trecut încă elev al liceului de muzică din Brașov, acum solist al Filarmonicii G. Dima în *Concertul* de Glazunov, timpurie și remarcabilă reușită (dirijor Ovidiu Bălan).

Concertele simfonice n-au rămas din fericire niște manifestări izolate pe un fundal cenușiu de tăcere înconjurătoare, rar punctat de luminița timidă a vreunei inițiative de excepție.

Dintr-un mănunchi de diferite alte afirmări din lumea concertului, sînt de notat cu precădere seara de sonate Günther Prömm (cello) și Horia Cristian (pian) de un aport muzical și o ținută interpretativă excelente, recitalul Beethoven al pianistei Gabriela Popescu, pătrunzător gîndit și realizat într-o sobrietate ce n-a avut nimic comun cu uscăciunea sau lipsa de vibrație ci, din contra, a accentuat punerea în valoare a unor concepții mature și calitative în redarea celor trei sonate programate, în sfîrșit concertul cameral oferit de filarmonicenele Elsi Kloess (vioară), Tereza Cristian (vioară), Astrid Philippi (violă), Eva Marko (cello) și Suzana Toduța (contrabas). Modul în care au pregătit un ales program, îndreptățește speranța că vor reveni pe estrada muzicii de cameră spre satisfacția ascultătorilor și spre buna evoluție a grupării.

Cu acest prilej a putut fi unanim remarcată tînăra oboistă Elena Bândilă, o talentată instrumentistă al cărei concurs în manifestări de ansamblu sau solistice va fi oricînd binevenit.

Ateneul tineretului a dat cuvîntul în recitaluri proprii unor elemente brașovene din anii terminali ai liceului de muzică și care profilează bune perspective de viitor. Acestea au fost Liana Stegaru (pian) cu joc simțit și clar organizat, dînd dintre altele dovada unei înclinații surprinzător de afirmate pentru

stilul brahmsian, Mihai Constantinescu (pian) temperament pronunțat, încă în curs de zăgăzuire, cu cele mai multe puncte bune în pagini de Chopin și Cornel Tăranu și Cristina Dimitriu (violă) bine ancorată în tehnică și sonoritate și de o vădită muzicalitate, evidențiată mai ales în Händel și Hindemith.

Romeo ALEXANDRESCU

Cluj

La vreo treizeci de kilometri de Cluj, pe șoseaua spre Oradea, se deschide spre stînga un drum asfaltat, care șerpuieste de-a lungul văii Someșului Mic, urcînd în serpentine din ce în ce mai spectaculoase masivul Gilăului din Munții Apuseni. Curînd, întîlnim în cale prima hidrocentrală — inaugurată anul trecut — din șirul construcțiilor de acest fel, destinate să facă din apa Someșului o nouă sursă dătătoare de energie electrică. Treceam dincolo de lacul de acumulare, format în amonte de barajului și urcăm tot mai sus, pînă se profilează la înălțime un nou baraj masiv de beton, în jurul căruia se întinde așezarea de barăci a șantierului celei de-a doua hidrocentrale a complexului Tarnița de pe Someș. Lucrarea este practic încheiată și se așteaptă colectarea apelor în cel de-al doilea lac de acumulare, pentru a se pune în funcțiune și acest important obiectiv, încă în vara anului în curs. Dar astăzi este duminică dimineață, o însoțită duminică de mai, iar muncitorii se află strînși la clubul șantierului, unde Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Cluj, în colaborare cu Comitetul de Partid al Complexului hidroenergetic Tarnița, au organizat o amplă manifestare cultural-artistică, mobilizînd valoroase forțe din Clujul învecinat. Acțiunea se desfășoară sub semnul celor două evenimente majore ale anului — cea de a XXX-a aniversare a Eliberării și cel de-al XI-lea Congres al Partidului — dar și sub acela al aniversării a 1850 de ani de la atestarea Clujului ca municipiu printr-un decret al împăratului roman Hadrian. Forțele care-și dau concursul în domeniul muzical sînt într-adevăr de prim ordin: violonistul Ștefan Ruha, acompaniat de pianistul Ferdinand Weiss, execută *Balada* de Ciprian Porumbescu și *Dansuri românești* de Béla Bartók, soprana Lucia Stănescu prezintă cîntecul Stăncuței din *La seceriș* de Tiberiu Brediceanu și o arie din *Madame Butterfly*, baritonul Dionisie Konya interpretează un lied de Nicolae Bretan pe versuri de Ady Endre și o melodie populară maghiară, iar corul de cameră *Viva la musica* al Casei de cultură municipale din Cluj, dirijat de Gabriela Crețu, dă glas cîntecelor *Țară iubită* de Mircea Neagu și *Cimpoiul* de Dinu Stelian, alături de un șir de izbutite prelucrări ale lui Tudor Jarda după cîntecele populare *Foicică de cîper*, *Foaie verde de măr dulce* și *Slobozi-ne gazdă în casă*. Toate aceste manifestări muzicale alternează cu prezentarea deosebit de atractivă a unor pagini de literatură: poezii Aurel Rău, Alexandru Căpraru și Letay Lajos citesc din versurile lor proprii, prozatorii Viorel Cacoveanu și Mikó Erwin din creațiile lor dedicate constructorilor de hidrocentrale, scriitorul D. R. Popescu dă citire unor versuri de Geo Dumitrescu, actorii Carmen Galin și Anton Taub recită versuri și interpretează momente din spectacole de teatru, ziaristul Banner Zoltán interpretează

pagini de poezie în limba maghiară. Dacă la toate acestea mai adăugăm însuflețitele cuvinte ale unor cadre universitare de prestigiu, expoziția de carte deschisă pe terasa clubului — la care scriitorii prezenți oferă autografe — și expoziția de artă plastică organizată într-una din sălile localului, obținem o imagine de ansamblu a amploarei pe care a luat-o această manifestare, întîmpinată cu un mare interes de către muncitorii, tehnicienii și inginerii șantierului. Ne întorcem în Cluj, păstrînd în memorie măreția lucrărilor în curs de executare, frumusețea peisajului montan, dar mai ales dragostea cu care toți cei prezenți în sală și pe scenă au participat la această șezătoare duminicală de un înalt nivel literar-artistic.

E. E.

*

Recentul concert simfonic al orchestrei clujene a fost dirijat de Adrian Sunshine (S.U.A.) și a avut solist pe violonistul Ghedeon Kremer (U.R.S.S.). Programul a cuprins *Simfonietta pentru orchestră de cameră*, în prima audiție, de Hormoz Farhat, *Concertul pentru vioară și orchestră* de P. I. Ceaikovski și *Variațiunile „Enigma“* de Edward Elgar, de asemenea în primă audiție.

Dirijorul a redat cu precizie și finețe acuratețea clasică a Simfoniettei. Compozitorul iranian H. Farhat, prezent în sala de concert, a fost călduros aplaudat.

Concertul de Ceaikovski a creat bucuria unei autentice realizări. Evoluția excepțională a violonistului Ghedeon Kremer a prezentat concertul, vibrant, cuceritor, cald și strălucitor totodată, al marelui compozitor rus. Virtuozitatea solistului a fost dublată de pasiunea cu care cîntă, entuziasmînd publicul. În primul bis, *Parafraze*, pe aria „*Ultimul trandafir*“ din opera Martha de Flotow, artistul a electrizat sala. A amintit de Paganini, a cărui bravură violonistică a rămas legendară, sau de Franz Liszt, corespondentul acestuia în virtuozitate pianistică, care a creat genul de variațiuni de mare efect pe diferite teme din opere. Cel de al doilea bis, *Elegie* de Igor Stravinski, cu totul de altă factură, a fost interpretat interiorizat, deosebit de expresiv. Violonistul Ghedeon Kremer interpretează orice gen de piese cu aceeași degajare și perfecțiune, cu aceeași integrare deplină în stilul respectiv.

Acompaniamentul orchestrei, sub bagheta lui Adrian Sunshine, a fost de asemenea excepțional. Știînd să lase vioara să cînte, atît în momentele de adîncă expresivitate cît și în cele de scilpitoare bravură, indicînd cu precizie intrările timbrate ale diferitelor instrumente, a creat un echilibru perfect între masa orchestrală și partida solistului, integrîndu-se, ca și violonistul, în aceeași autentică atmosferă ceaikovskiană.

Din pleiada de compozitori englezi care s-au afirmat spre sfîrșitul sec. al XIX-lea și primele decenii ale sec. al XX-lea, cum sînt: Mackenzie, Parry, Cowen, Stanford, Smyth, Holbrooke, și alții, am avut prilejul să-l cunoaștem pe Edward Elgar (1857 — 1934), prin *Variațiunile „Enigma“*. În interpretarea dirijorului Sunshine am auzit o frumoasă compoziție, cu creșteri și contraste sonore, cu un colorit orchestral de asemenea bine reliefat, de un lirism specific, mai reținut decît cel al unor compoziții simfo-